

Učenje nemščine izza zidov šole

Mojca Šumandl, prof. nemščine, Srednja šola za prehrano
in živilstvo Maribor in Višja strokovna šola Maribor

Večjezičnost in poznavanje kulture ter navad narodov nam omogočata lažje prilagajanje v širšem okolju. Znanje in poznavanje tujega jezika prispevata k razumevanju problemov, ki jih imajo ljudje, ko uporabljajo tuji jezik. Sodobni pristopi k učenju, usvajanje besedišča in jezikovnih struktur ter medpredmetno povezovanje na šoli so usmerjeni k doseganju višjih ciljev in predstavljajo del učiteljevega uspešnega dela z dijaki in študenti. Poleg moderne tehnologije je potrebno v pouk vpeljevati tudi oblike dela, s katerimi dodatno motiviramo dijake in študente. Ekskurzije v tuje države in mednarodne izmenjave dijakov ter študentov prispevajo k medkulturnemu učenju, saj udeleženci pridobivajo znanje o drugih kulturah, jeziku, navadah, razvijajo razumevanje za drugačnost in krepijo odnos do lastne identitete. Takšno učenje je učinkovitejše, znanje pa trajnejše.

1 Uvod

Znanje tujih jezikov je danes pomembno na številnih področjih človekovega življenja, še zlasti pri opravljanju poklica, stalnem strokovnem izpopolnjevanju in spremljanju razvoja izbrane stroke, nadaljnjem študiju, krepitvi medosebnih in medkulturnih vezi ter narodne identitete, kakor tudi na zasebnih potovanjih in ob preživljanju prostega časa. Pozitiven odnos do jezika pomeni spoštovanje kulturne raznolikosti in zanimanje za jezike ter medkulturno komunikacijo.

Eno izmed temeljnih načel Evropske unije je spodbujanje in ohranjanje večjezičnosti. Po formuli Evropske unije naj bi vsak Evropejec poleg maternega jezika obvladal še vsaj dva. Eden od teh naj bi bila angleščina. Po številu govorcev je nemščina najbolj razširjen materni jezik v Evropi, angleščina pa globalno gledano predstavlja jezik svetovne komunikacije. Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO) podrobno opisuje, česa vse se morajo osebe, ki se učijo jezikov, naučiti, da bodo uporabljale jezik za sporazumevanje, in katera znanja in spretnosti morajo razviti, da bodo lahko učinkovito delovale. Opis zajema tudi kulturni kontekst, v katerega je postavljen jezik.

V preteklosti je bilo pomembno predvsem to, kaj naj se dijaki in študenti (na)učijo, zanemarjalo pa se je vprašanje, kako naj se učijo. Če želimo, da bo poučevanje jezikov imelo trajno izobraževalno vrednost, moramo upoštevati dijaka oz. študenta, njegovo jezikovno ozadje, motivacijo, učne stile, učne strategije, starost, zrelost, inteligenco, nagnjenost / talent, osebnost ... V ospredje je postavljen dijak oz. študent in učenje, učitelj pa predstavlja načrtovalca in moderatorja v učnem procesu.

Osrednji cilj učenja nemščine je doseganje celostne zmožnosti za medkulturno in medjezikovno komunikacijo. Dijaka oz. študenta želimo usposobiti za ustrezno govorno in pisno sporočanje ter sporazumevanje v učečem se jeziku. S tem mu omogočamo vključevanje v vsakdanje življenje in kulturo govorca tega jezika (Kač in drugi 2016).

Bližina meje z Avstrijo, gospodarska povezanost z nemško govorečim okoljem in dnevne migracije ljudi vplivajo na to, da se je zanimanje za učenje nemščine na naših šolah povečalo. Skozi tradicijo srednjeevropskega kulturnega prostora sta slovensko in nemško področje tesno povezani.

Naloga učitelja je, da dijakom oz. študentom omogoči medkulturno učenje jezika z vključevanjem čim bolj raznolikih dejavnosti. Pri razvijanju medkulturne zmožnosti pri pouku učbeniki velikokrat niso v pomoč. Potrebna so tako dodatna gradiva kakor tudi učiteljeva dejavnost, ki marsikdaj presega načrtovane ure pouka. Delo z dijaki oz. študenti postavlja pred učitelja vedno nove izzive, kamor spadajo tudi inovativni pristopi k poučevanju tujih jezikov. Ne glede na predmet imajo raje dejavnosti, ki jih aktivno pritegnejo in v katerih lahko sodelujejo z drugimi. V pouk nemščine vključujemo različne oblike in metode dela, s katerimi se trudimo približati in vzbuditi zanimanje za učenje jezika.

Strokovne ekskurzije v nemško govoreče države prispevajo k popularnosti in večjemu zanimanju za nemščino, hkrati pa so tudi vse aktivnosti medpredmetno načrtovane v letni pripravi. V nadaljevanju bom predstavila nekaj dejavnosti, ki potekajo v okviru prvega tujega jezika in jezika stroke. Dijaki oz. študenti skozi te aktivnosti pridobivajo

na večjezičnosti, krepijo in izgrajujejo svojo samopodobo, razvijajo spretnosti na področjih, ki jih zanimajo, spoznavajo tuje države, njihov jezik in kulturo.

2 Dejavnosti

2.1 Ekskurzije

Učitelji tujih jezikov v okviru aktiva tujega jezika timsko načrtujemo dejavnosti in oblike ekskurzij, ki so usklajene z učnim načrtom in letno pripravo učitelja. Izvajamo enodnevne in večdnevne ekskurzije za dijake in študente, kjer so zajete vsebine in teme učnega načrta. Načrtovanje ekskurzije zajema:

- analizo stanja v razredu (ugotavljanje, kaj vedo dijaki oz. študenti o posamezni državi, jeziku, mestu, pokrajini, kulturi, hrani, športu pred ekskurzijo),
- izdelavo načrta s cilji in dejavnostmi, ki vključuje medpredmetno načrtovanje in varnostni načrt ekskurzije,
- izvedbo ekskurzije,
- evalvacijo.

2.1.1 Enodnevna ekskurzija

V predbožičnem času že nekaj let načrtujemo in izvajamo enodnevno ekskurzijo v sosednjo Avstrijo. Ekskurzija je neobvezna in se šteje v proste izbirne vsebine. Obiščemo in spoznamo čokoladnico Zotter in avstrijsko Štajersko prestolnico Gradec. Ekskurzija je ponujena dijakom, študentom in vsem zaposlenim zavoda.

Za študente obvezna je prav tako enodnevna ekskurzija v Avstrijo, kjer se jim prizna 8 ur vaj v sklopu predmeta strokovna terminologija v tujem jeziku. Obiščemo staro Pechmannovo oljarno, znano iz radia in televizije, kjer je mogoče najti domačnost in bilo je nekoč ... hkrati. K točilnici

mošta »Mostschenke« spada stara oljarna, kjer vsako soboto in nedeljo pridelujejo sveže bučno olje na tradicionalen način. Na kmetiji je tudi muzej starih avtomobilov, motorjev z različnimi tehničnimi "čudeži" zadnjih desetletij. Tik ob točilnici je hlev z lamami in največjo čredo kamel v Avstriji. Dijaki oz. študenti so postavljeni v konkretno in za njih novo jezikovno situacijo, kjer se morajo kar najbolje znajti, hkrati pa opazujejo in spoznavajo kulturo ter način življenja.

Dejavnosti pred ekskurzijo

En teden pred ekskurzijo sem dijakom oz. študentom pripravila učni list z nalogami, ki so pokrivali področja načrtovane ekskurzije. S pomočjo spleta so iskali podatke o:

- mestu, prebivalcih, geografski legi, orientaciji v mestu;
- zgodovinski in kulturni dediščini (spomeniki in kulturne ustanove);
- gospodarstvu in turizmu, prireditvah in vzdušju v predbožičnem času;
- tipičnih jedeh, pijači ...;
- nastanku blagovne znamke Zotter, sedežu, načinu proizvodnje, izdelkih ...;
- načinu pridelave čokolade, olja, vina ...

Aktivnosti na dan ekskurzije v Gradec in čokoladnico Zotter

- Ogled proizvodnje čokolade v čokoladnici Zotter ter senzorična analiza in primerjava različnih vrst čokolade. Spoznajo surovine in tehnologijo za proizvodnjo čokolade.
- Vožnja v avstrijsko deželno prestolnico, opazovanje pokrajine in arhitektur hiš in primerjava z domačim okoljem.
- Ogled mestnega jedra in njegovih znamenitosti. S pomočjo mestnega načrta so prepoznali

Skupinska fotografija pred čokoladnico Zotter

vali stavbe, se orientirali in brali napise na pročeljih kulturnih znamenitosti. Ob tem so imeli priložnost začutiti predbožično dogajanje v mestu (ulični nastopi umetnikov, okrašenost mesta in ponudba božičnih stojnic, tipični božični okrasji, ponudba in cene hrane in pijače na stojnicah). Prebirali so ponudbe stojnic, primerjali s ponudbo doma, kaj kupili. Začutili so utrip in dogajanje na glavnem trgu, opazovali mimoidoče, imeli priložnost spoznati glavna prevozna sredstva v mestu.

- Obisk mestne znamenitosti Grazer Uhrturm, od koder so s pomočjo mestnega načrta opazovali in prepoznavali stavbe v mestu, ugotavljali lokacije, ki so jih že obiskali, in iskali lokacije, ki so bile še v načrtu za ogled.
- Povratak v mesto z zobato železnico, prečkanje reke Mure preko mostu Murinsel, sprehod po ulici Mariahilferstrasse in opazovanje znamenitosti v tem delu mesta.

Tako so podatke z učnega lista ob ogledu mesta nadgradili z osnovnimi podatki o mestu, zanimivostmi, povezanimi s kulturo, hrano, prometom, športom in življenjem v avstrijski Štajerski prestolnici, hkrati pa krepili in nadgrajevali jezikovno znanje. Dijaki so poleg vodenega ogleda v skupinah ali dvojicah tudi sami iskali določene informacije o mestu, vzpostavljali stike z mimoidočimi in odgovarjali na njihova vprašanja, jih spraševali po poti, iskali informacije o ustanovah. Jezik komunikacije je bila nemščina. Pri uri nemščine smo kasneje skupaj preverili rešene učne liste, ki so si jih nato zalepili v zvezek kot učno gradivo.

Aktivnosti na dan ekskurzije v Pechmannovo oljarno

Ogled oljarne in prikaz pridelave olja na tradicionalen način. Študentje imajo možnost neposredno videti in slišati, kako nastaja »črno zlato Štajerske«, kot ga poimenujejo. S pomočjo učnega lista postavljajo vprašanja in si odgovore zapišejo. Spoznajo njihove izdelke, blagovno znamko in način poslovanja. V točilnici mošta »Mostschenke« pregledajo ponudbo hrane in pijače in ugotovijo, da je jedilna karta napisana v njihovem narečju, tako imamo sprva težave z branjem in prevajanjem. Sami si nato naročijo hrano in pijačo ter se sproščeno pogovarjajo z natakarji. Nato si ogledajo muzej starih avtomobilov, motorjev, vojaških vozil in tudi živali, ki so na kmetiji, kot so kamele, lame, želve, Watusi govedo, osli itd.

Podatke z učnega lista nadgradijo s svojim, že pridobljenim znanjem pri stroki. Po ogledu imajo nekaj prostega časa, kjer si izmenjajo in analizirajo pridobljene podatke. Nato sledi pogovor z mano, kjer svoje rezultate predstavijo, na ta na-

Izdelki iz bučnega olja Pechmannove oljarne

čin obnovimo pridobljeno znanje tega dne. Ker je študentov zelo malo, pride vsak na vrsto in se jim vprašanja štejejo kot ustni zagovor.

2.1.2 Večdnevne ekskurzije

V mesecu oktobru vsako leto organiziram dodatno izbirno večdnevno ekskurzijo za dijake, študente in vse zaposlene na zavodu. Ekskurzije so medpredmetne in dobro načrtovane. V lanskem šolskem letu smo se odpravili na tridnevno ekskurzijo v Salzburg in München.

Dejavnosti pred ekskurzijo

Prijave sem zbiral že pred koncem študijskega oz. šolskega leta, tako da smo jih zbrali pravočasno in se posledično lahko dodobra pripravili na ekskurzijo. Pripravila sem učni list z nalogami, ki so pokrivalo področja načrtovane ekskurzije. S pomočjo spleta so iskali podatke o:

- mestu, prebivalcih, geografski legi;
- zgodovinski in kulturni dediščini (spomeniki in kulturne ustanove);
- gospodarstvu, turizmu in prireditvah;
- tipičnih jedeh in pijači;
- načinu proizvodnje soli in piva.

Aktivnosti na ekskurziji v Salzburgu in Münchnu

- Ogled najstarejšega rudnika soli na svetu v Halleinu pri Salzburgu. Udeleženci so spoznali način pridobivanja soli, ki je za ljudi pomenila vir preživetja, nadškofijam zagotavljala bogastvo, mestu Salzburg pa prinesla njegov današnji sijaj. Vodenje je bilo v nemščini.
- Ogled mestnega jedra in znamenitosti Salzburga. Izvedeli so nekaj o zgodovini in izvoru Mozartovih kroglic ter o njihovih sestavinah.
- Ogled proizvodnje in degustacija piva v pivovarni Stiegl, ki velja za eno največjih pivovarn v

zasebni lasti in ima več kot 525-letno tradicijo. Proizvajajo več kot 20 različnih vrst piva. Ogled se je začel s senzorično analizo brezalkoholnega piva z okusom citrusov. Sledila je video predstavitev podjetja s posebnimi zvočnimi efekti in prikaz proizvodnje piva. Nato je sledil prikaz osnovnih sestavin piva: vrsta vode, žitaric, hmelja iz ekološke pridelave in kvasovk. Prikazani so bili tehnološki postopki od priprave pivine, fermentacije do stekleničenja. Po ogledu so si lahko v njihovi prodajalni ogledali in kupili izdelke oz. spominke.

Podatke in znanja, pridobljena na ekskurziji, smo nato med letom integrirali v obravnavo različnih vsebin, hkrati pa so pridobljena znanja uporabili pri drugih predmetih.

Evalvacija po vseh ekskurzijah je pokazala, da si dijaki in študenti želijo takšnih oblik pouka oz. vaj, kjer lahko informacijo s spleta nadgradijo z avtentičnimi podatki. Takšno učenje in znanje ima trajnejši pomen.

3 Zaključek

Sodobne smernice pouka se odmikajo od frontalnih učnih oblik in metod razlage. Učitelj pa vse bolj nastopa kot načrtovalec idej in usmerjevalec v učnem procesu, kjer skozi različne oblike in metode vse bolj postavlja v ospredje dijaka oz. študenta.

V prispevku sem skušala predstaviti svoje izkušnje z načrtovanjem in izvajanjem ekskurzij v tuje države. Dijaki oz. študenti vsak na svoj način v sebi skrivajo velike potenciale, ki jih velikokrat zaradi različnih okoliščin ne zaznamo. Šele skozi drugačne oblike in menjavo okolja vidimo, da se v njih skrivajo velike sposobnosti, le priložnost jim mora biti dana. Z obiski tujih dežel, spoznavanjem jezika in kulture naroda ter navezovanjem stikov

Tehnološki postopek proizvodnje piva

z vrstniki iz tujine so postavljeni pred izziv, kako premagati strahove pred nečim novim, neznanim. Pri tem krepijo samozavest za rabo tujega jezika in bogatijo izkušnje z obiskom tuje dežele ter osebnostno in duhovno rastejo. Ob tem ves čas poudarjamo, da poleg lastnih interesov zastopajo šolo, kraj in državo. Z mednarodnim nastopanjem krepijo tudi nacionalno identiteto.

Za učitelja tak način dela predstavlja velik izziv, zanj pa je potrebno tudi veliko energije, časa in organizacijske spretnosti, a gre vendarle za novo izkušnjo in priložnost za spoznavanje nečesa novega. Če smo se še pred leti na šoli otepali medpredmetnega sodelovanja, to zdaj postaja učiteljeva stalnica.

Literatura

Kač, L., Volčanšek, S., Ramšak, S. (2016): Učni načrt 2016. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_nemscina.pdf, 3. 10. 2019.

Skupinska fotografija v pivovarni Stiegl